اخبار بورس

باید از ورود بانک‌ها به بورس ممانعت شود

در حالی که گمانه زنی می‌شود که قرار است با کاهش نرخ‌های بهره بانکی، جذابیت بورس بیشتر شده و بازار سرمایه مجدداً با افزایش و رشد روبه‌رو شود، یک تحلیل گر اقتصادی این مسئله را یک اشتباه فاحش برای اقتصاد کشور دانست.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، کامران ندری با بیان اینکه هم‌اکنون نرخ بهره واقعی در اقتصاد کشور ما منفی است، اظهار کرد به عبارت دیگر تورم حدوداً ۲۶ درصد است و در مقابل، نرخ بهره در بالاترین حالت مثلا نرخ بهره اوراق، ۲۰ درصد است. این اختلاف تقریباً ۱۶ درصدی نشان می‌دهد که هم‌اکنون اقتصاد کشور ما با سرکوب مالی و نرخ های بهره واقعی به شدت منفی مواجه است که پیامد آن تورم بیشتری و بیشتر در آینده است.

وی ادامه دادند: این شرایط، اگر بخواهیم بار هم نرخ بهره را برای ایجاد سود در بازاری دیگر مثل بازار سرمایه کاهش بدهیم، یعنی در واقع به نحوی سیاست گذاری کرده‌ایم که مردم تورم بیشتری متحمل بشوند تا عده‌ای محدود سود به جیبشان برود.

این کارشناس اقتصادی ادامه دادند: با توجه به عنوان متولی مدیریت اقتصاد کلان، اگر به دنبال افزایش رفاه شهروندان است، باید بداند که رفاه اقتصادی با افزایش قیمت دارایی ها حاصل نمی‌شود، بلکه با مهار تورم و بالا رفتن قدرت خرید و به دنبال آن افزایش درآمد ملی است که رفاه اقتصادی حاصل می‌شود. قدرت خرید زمانی افزایش می‌یابد که درآمد ملی زیاد شود. بنابراین تا تولید ملی افزایش پیدا نکند، رفاه اقتصادی نیز بدست نمی‌آید و تا تورم کنترل و مهار نشود، رشد سرمایه گذاری و رونق تولید ناممکن است.

ندری با تاکید بر اینکه رفاه ملی فقط به افزایش درآمد ملی وابسته است، گفت: رفاه ملی به افزایش قیمت مسکن وابسته نیست، به افزایش قیمت ارز و افزایش اسمی حقوق کارمندان و بازنشستگان وابسته نیست. قطعاً با افزایش تصنعی قیمت‌ها در بورس هم نمی توان سطح رفاه جامعه را بالا برد. بنابراین سیاست‌گذار نباید به دنبال بزرگتر کردن شاخص در بورس باشد، آن هم در زمانی که میزان رشد بورس چندین برابر میزان رشد تورم است و ارتباطی با ارزش ذاتی بنگاه ها و عملکرد آنها ندارد و به صورتی حباب گونه، افزایش یافته است.

وی افزود: بر عکس، شرایط به گونه‌ای است که سیاست‌گذار باید به دنبال کاهش حباب بورس باشد زیرا کاهش حباب بورس می‌تواند انتظارات تورمی افسار گسیخته را در جامعه محدود کند. از منظر اقتصاد کلان، اصلاح قیمتی که این روزها در بازار سهام شاهدش هستیم و در حال اتفاق افتادن است به نفع اقتصاد کشور است. سیاست گذار هم اگر به دنبال افزایش رفاه مردم است باید نگاه طولانی مدت داشته باشد و مهار تورم را در اولویت نخست قرار دهد.

ندری ادامه داد: واقعا جای سوال است که چرا و به چه دلیل سیاست گذار به جای مهار تورم، به دنبال حمایت از بازار سرمایه با روشهایی است که به تورم دامن می زند. سیاست‌هایی که سیاست گذار اتخاذ می کند نباید به نحوی باشد که به قیمت ضرر ملت و تشدید مهار نابذیر تورم، بورس به سودهی برسد. پیش از این نیز مطرح شده بود که قرار است با تزریق پول از محل ذخایر صندوق توسعه ملی، بازار سرمایه مجدداً احیا شود که اینکار بی تردید یک اشتباه فاحش است. زیرا استفاده از ذخایر صندوق توسعه ملی در وضعیت فعلی، به مثابه چاپ پول است و توسل به این قبیل روش ها هیچگاه به نفع اقتصاد و مردم نیست. گویا که سیاست گذار می خواهد بدون در نظر گرفتن شرایط واقعی اقتصاد اقدام به سیاست گذاری کند که باعث خالی تر شدن سفره مردم و افزایش انجام گسیخته تورم می‌شود.

این کارشناس اقتصادی در خصوص لغو محدودیت های بانکها در خرید سهام و ورود بانک‌ها به عنوان سهامدار به بازار سرمایه گفت: تحت هیچ عنوانی، بانک‌ها نباید دارایی های ریسکی رابیشتر از یک حد معینی که مقررات احتیاطی تعیین میکند وارد ترازنامه خود کنند و با خرید سهام دامنه بنگاه‌داری که به غلط وارد آن شده اند را گسترش دهند. ورود دستوری بانک‌ها به بورس کاملا خلاف معیارها و استانداردهای معمول و بین‌المللی بانکداری است و نباید در دستور کار قرار گیرد. گویا گروههای ذینفعی هستند که پیشران اینگونه سیاست گذاری های اشتباه شدند و متاسفانه با فشاری که به نظام بانکی برای حفظ سودهای موهومی که در بازار سرمایه کسب کرده اند می آورند، کشور را به سمت تورم شدید و یحتمل قرار گرفتن در مسیر ابرتورم سوق می دهند.

اخبار کوتاه

به مناسبت روز ملی ایمنی و آتش نشانی؛

آتش نشانان انبار نفت شهید دولتی کرج تقدیر شدند

به مناسبت هفتم مهرماه "روز آتش نشانی و ایمنی" با حضور مدیر، و تعدادی از روسای ستادی و عملیاتی از آتش نشانان انبار نفت شهید دولتی کرج تقدیر شد.

به گزارش پیام آشنا، مدیر شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه البرز با حضور در انبار نفت شهید دولتی کرج هفتم مهرماه روز آتش نشانی و ایمنی را به کلیه کارکنان به ویژه آتش نشانان شاغل در انبارنفت تبریک گفت و افزود: انجام فعالیت های مرتبط با عملیات سوخت رسانی با مخاطرات زیادی همراه بوده و از حساسیت ویژه ای برخوردار می باشد.

دلبری تأکید کرد: تفاوت اصلی انبار های نفت با سایر انبار ها در قوانین و مقررات حاکم بر آنهاست از این رو نیروهای آتش نشان در انبارهای نفت از هرگونه روحرباریستی در انجام وظایف خود و رعایت قوانین و مقررات پرهیز کنند و به منظور فرهنگ سازی و ترویج رفتار و کار ایمن، نکات و اصول ایمنی به طور مستمر به کارکنان تذکر داده شود.

وی در ادامه اظهار کرد: ارتقاء عملکرد واحد HSE به ویژه حوزه ایمنی و آتش نشانی در گرو برنامه ریزی و اجرای دوره های آموزشی و توانمندی کارکنان است.

در پایان مراسم با اهداء لوح و شاخه گل از پرسنل ایمنی و آتش نشانی انبار نفت شهید دولتی کرج تقدیر شد.

با استقرار میز خدمت؛

ثبت نام گاز مایع و نفت سفید در روستاهای استان

برای خدمت رسانی مطلوب در طرح توزیع گاز مایع(LPG) و نفت سفید خاکوار، میز خدمت در یکی از نواحی منطقه البرز استقرار یافت.

به گزارش پیام آشنا، سرپرست روابط عمومی شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه البرز با اشاره به وجود تقاط صعب العبور در نواحی و برای رفاه شهروندان در طرح ثبت نام توزیع گاز مایع (LPG) و نفت سفید خاکوار گفت: با هماهنگی های بوجود آمده با بخشداری آسارا از ابتدای شهریورماه با برگزاری دوره های آموزشی برای دهیاریها و نیز ثبت نام خانوارها در روستاهای جاده چالوس با همت رئیس و کارکنان ناحیه نسا همچنان در حال انجام است.

قلندرزاده تاکید کرد: لازم است مراجعه به سامانه https://newtejaratasan.niopdc.ir ثبت‌نام کرده‌اند اختصاص داده شده و کاملا رایگان است.

وی افزود: شهروندان می توانند برای ثبت نام به آدرس: شهرستان کرج، جاده چالوس، کیلومتر ۳۵ بخشداری آسارا و نیز به دهیاریهای آدران، آسارا و نسا مراجعه کنند.

جریمه ۴۰۰ هزار دلاری امارات بابت پرواز در بخشی از آسمان ایران

وزارت حمل و نقل آمریکا شرکت هواپیمایی امارات را به دلیل پرواز در بخشهای ممنوعه از فضای هوایی ایران در سال ۲۰۱۹ مبلغ ۴۰۰ هزار دلار جریمه کرد.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، این پرواز خطل کد جت بلو اویریوز بود و به همین دلیل مشمول مقررات هواپیمایی آمریکا قرار گرفت.

سازمان هواپیمایی آمریکا اعلام کرد: شرکت امارات در زوییه سال ۲۰۱۹ به مدت ۱۹ روز در بخشهایی از فضای هوایی ایران پرواز کرده بود که پرواز از فرار آنها به دلیل باره نگرانیها از سوی آمریکا ممنوع شده بود.

بر اساس گزارش رویترز، امارات به وزارت حمل و نقل آمریکا اعلام کرد: این اتفاق نتیجه سهل انگاری در نظارت بوده اما برای حل و فصل این موضوع توافق کرد.

همتی:

درباره دلایل افزایش قیمت ارز بعداً توضیح خواهم داد

رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرد صادر کنندگان بالغ بر ۸ میلیارد دلار از تعهدات ارزی ۲۷ میلیارد دلاری ایفا نشده، مربوط به پروانه‌های صادراتی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۸ خود را به تدریج به چرخه اقتصاد کشور آورده و مانده تعهدات آنها به حدود ۱۹ میلیارد دلار کاهش یافته است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، عبدالناصر همتی در پستی اینستاگرامی نوشت: در اوج فشار حداکثری و بعد از دو سال مقاومت بانک مرکزی در خط مقدم جنگ اقتصادی و درمقابل شدیدترین و بی سابقه‌ترین تحریم‌های پولی و بانکی و علیرغم محدودیت دسترسی به درآمدهای ارزی کشور، بانک مرکزی با تمرکز بر تأمین کالاهای اساسی، دارو و مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی، نیازهای اساسی و ضروری کشور را با تمام سختی‌ها به خوبی و کفایت تامین کرده و اجازه نداده است که وامدار تحریم به هدف اصلی خودشان در دوسال گذشته، که همانا فروپاشی اقتصاد کشور بود، برسند. با افزایش نرخ ارز در چند هفته اخیر، که در مورد دلایل آن به موقع خود توضیح خواهم داد، هجمه های سازمان یافته و بعضاً با هدف‌های خاص، علیه بانک مرکزی آغاز شده است.

وی افزود: با وجود سختی‌ها و دشواری‌ها، کنترل نرخ ارز دغدغه مهم بانک مرکزی است. مردم عزیز مطمئن باشند بانک بیشتر در بازارها و انشاء الله عبور مطمئن از آخرین مراحل فشار حداکثری، ادامه خواهد داد.

به گفته رئیس کل بانک مرکزی این روزها بعد از طرح مکانیزم ماشه، اخباری در مورد قطع کامل ارتباط نظام مالی ایران مطرح می‌شود. فارغ از قابلیت عملیاتی داشتن و میزان تأثیر عملی آن، متأسفانه تأثیر روانی آن در بازار ارز سایه افکنده است. درحالیکه درمقابل آن، خبرهای مثبتی از منابع مسدودی داریم.

وی در پایان خاطرنشان کرد: همانطور که قبلا گفتم روند عرضه و معاملات حواله‌های ارزی در بازار دوم، در بستر سامانه نیما به خصوص سه ماهه اخیر، بهتر از قبل شده است. صادر کنندگان بالغ بر ۸ میلیارد دلار از تعهدات ارزی ۲۷ میلیارد دلاری ایفا نشده خود، مربوط به پروانه‌های صادراتی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۸ خود را به تدریج به چرخه اقتصاد کشور آورده و مانده تعهدات آنها به حدود ۱۹ میلیارد دلار کاهش یافته است. همچنین، میانگین وزنی نرخ ارز در سامانه نیما نیز، با روند کاهشی به محدوده ۲۳ هزار تومان به اوای هر دلار رسیده است، که البته تأثیر خود را به تدریج در نرخ‌های بازار نشان خواهد داد.

مدیر جهاد کشاورزی کرج خبر داد؛

آزادسازی ۱۰۰ هکتار از اراضی آتشگاه کرج

مدیر جهاد کشاورزی کرج از تخریب ساخت و سازهای غیرمجاز و آزادسازی ۱۰۰ هکتار از اراضی کشاورزی در بخش مرکزی شهرستان خبر داد.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، اسماعیل صارمی اظهار کرد: در راستای اجرای تبصره ۲ ماده ۱۰ قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها، بیش از ۱۰۸ مورد ساخت و ساز غیرمجاز شامل دیوارکشی، بنا، محوطه، ویلا، استخر، دپوی مصالح، گودبرداری و فونداسیون در آتشگاه شهرک موسوم به دانشگاه و نیز جاده آتشگاه به سمت برغان واقع در کرج تخریب شد.

وی ادامه داد: این ساخت و سازهای غیرمجاز با حضور نماینده دادستانی، عوامل یگان امداد و کلانتری و کارشناسان جهاد کشاورزی کرج آزادسازی شد.

مدیر جهاد کشاورزی کرج با تأکید بر حفاظت از اراضی کشاورزی اظهار کرد: بارها تذکر داده‌ایم که بدون مجوز در اراضی کشاورزی هیچ‌گونه تغییر کاربری صورت نگیرد، چراکه اصول خود افراد از بین می‌رود. ما باید این اراضی را با حفظ کاربری کشاورزی و باغی به نسل‌های بعد منتقل کنیم لذا با هرگونه دست‌درازی و ساخت و ساز غیرمجاز و دخل و تصرف در این زمین‌ها که مانع از تولید محصولات کشاورزی شود به شدت برخورد می‌کنیم.

وی متذکر شد: مقابله مؤثر با زمین‌خواران نیازمند یک عزم و اراده ملی و همگانی است.

صارمی خاطرنشان کرد: شهروند مسئولیت‌پذیر شهروندی است که به مسائل و اتفاقات پیرامون محیط زندگی خود بی‌تفاوت نباشد لذا مهم مهم مسئولیت‌پذیری اجتماعی ایجاب می‌کند همه آحاد مردم در برابر آسیب‌ها و معضلاتی که جامعه را با تهدید مواجه می‌سازد واکنشی از جنس همکاری و همیاری از خود نشان بدهند و در صورت مواجهه موارد را به سامانه ۱۳۱ حفاظت اراضی جهاد کشاورزی اطلاع دهند.

مدیر عامل شرکت پخش فراورده های نفتی استان تأکید کرد؛

تشدید نظارت بر اماکن حمل و نقلی و جایگاه های سوخت البرز

جلسه کمیته حمل ونقل وسوخت ستاد مبارزه با کرونای استان البرز به منظور اتخاذ تدابیر و تمهیدات لازم برای تشدید نظارت بر اماکن حمل ونقلی و جایگاه های سوخت به میزبانی اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان البرزبرگزارشد.

به گزارش پیام آشنا،به منظور تشدید نظارت ها در راستای کاهش شیوع ویروس کرونا جلسه کمیته حمل و نقل و سوخت ستاد مبارزه با کرونا استان البرز به ریاست محمودی، دبیر این کمیته برگزار شد. در این جلسه مدیر کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان البرز گفت: تلاش ها و زحمات زیادی از سوی جایگاه داران سوخت، موجب جلوگیری از شیوع ویروس کرونا گفت: با توجه به افزایش بیماران کرونایی در استان، نظارت و بازرسی از جایگاه‌های سوخت تشدید می شود در ادامه نماینده شهرداری کرج نیز بر تشدید مقرر شد نظارت و بازرسی بر این اماکن تشدید شود.

در این جلسه دلبری مدیر عامل شرکت پخش فراورده های نفتی استان البرز با تقدیر از همکاری خوب جایگاه داران در جهت کاهش شیوع ویروس کرونا گفت: با توجه به افزایش بیماران کرونایی در استان، نظارت و بازرسی از جایگاه‌های سوخت تشدید می شود. در ادامه نماینده شهرداری کرج نیز بر تشدید عملیات ضدعفونی تمامی پایانه‌های مسافربری، تاکسی ها و اتوبوس های درون شهری اشاره کرد و تصریح کرد: تمامی این مراکز در دو نوبت صبح و شب ضد عفونی می شوند . در این جلسه نماینده جایگاه داران سوخت و روسای تشکل های صنفی شرکت های حمل ونقل کالا و مسافر و رانندگان بخش حمل ونقل در استان البرز، گزارشی از اقدامات صورت گرفته در خصوص مبارزه با ویروس کرونا ارائه نمودند.

ممنوعیت صادرات تخم مرغ موقتی است

رئیس هیأت مدیره اتحادیه مرغ تخم گذار استان تهران با بیان اینکه ممنوعیت صادرات تخم مرغ موقتی است، گفت: فعالیت سامانه بازارگاه کاملاً اتوماتیک و از دستی خارج شده است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، ناصر تبی پور با اشاره به ممنوعیت صادرات تخم مرغ برای تنظیم بازار داخلی، گفت: حدود یک هفته است که برای صادرات تخم مرغ مجوز داده نمی‌شود و این باعث می‌شود ما مشتری‌های خود را در کشورهای هدف از دست بدهیم.

وی اضافه کرد: البته به اعتقاد بنده این ممنوعیت موقتی است و به احتمال قوی از هفته آینده با اعمال تعرفه ۲۵۰۰ تومانی برای صادرات هر کیلوگرم تخم مرغ، ممنوعیت آن لغو می‌شود.

تبی پور با اشاره به وضعیت مطلوب صادرات در سالجاری افزود: از تیرماه به دلیل فشارهای وارد شده صادرات دچار نوساناتی شد اما به طور کلی بین ۴۵ تا ۴۶ هزار تن تخم مرغ از کشور صادر شده است.

وی اضافه کرد: اگر مسئولان اجازه دهند صادرات انجام شود امسال تا ۱۰۰ هزار تن هم می‌توانیم تخم مرغ صادر کنیم که این رقم خوبی است.

این فعال بخش خصوصی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به تعیین نرخ مصوب ۱۲ هزارتومان برای هر کیلوگرم تخم مرغ درب مرغداری گفت: هم اکنون میانگین قیمت هر کیلوگرم تخم مرغ درب مرغداری ۱۲ تا ۱۳ هزار تومان است و طی هفته‌های گذشته دولت فشار زیادی به تولیدکنندگان آورده تا قیمت را کاهش دهند و اگر قیمت بالاتر باشد تولیدکننده جریمه می‌شود و این به نوعی سرکوب قیمت‌است.

وی همچنین با اشاره به اینکه فعالیت سامانه بازارگاه کاملاً اتوماتیک و از حالت دستی خارج شده است، افزود: مقداری زمان لازم است تا ایرادات این سامانه اتوماتیک نیز کاملاً رفع شود و بعد از آن دیگر مشکلی در این حوزه وجود نخواهد داشت. هم اکنون نیز به دلیل این ایرادات برخی تولیدکنندگان هنوز تعیین سهمیه نشده و نتوانستند تعهادت دریافت کنند که ما در حال پیگیری این مساله هستیم و برای فردا نیز با حضور در وزارت جهاد کشاورزی این موضوع را پیگیری می کنیم.

کارشناس اقتصاد: معیشت مردم با ۶۰ هزار تومان تأمین نمی‌شود

حسین محمودی گفت: تمام راههای تأمین بودجه دولت تورم زاست لذا در شرایط سختی که مردم نیازمند حمایت هستند باید از آنها حمایت های اساسی صورت داد آن هم نه با روشهایی که منجر به افزایش تورم می‌شود.

کارشناس اقتصادی درباره طرح کمک معیشتی به مردم که پیشنهاد مجلس شورای اسلامی گفت: به هر حال وضعیت تورمی در کشور آنقدر قوی شویم. بسیاری از سیاست‌های اقتصادی داخلی باید اصلاح شود چرا که محدودیت‌ها و خودتحریمی ها باعث فشار بیشتر به فقرا و فقیرترشدن فقرا و ثروتمندتر شدن ثروتمندها می‌شود.

استاد اقتصاد توضیح داد: با خود تحریمی ها زمینه را برای سوداگران و اختلالگران فراهم کرده‌ایم. ایران به بهشت سودجویان تبدیل شده است. شاید یکی از موافقین تحریم کشور همین سوداگران هستند همین پولدارهای خداشناسی هستند که انصاف ندارند و باعث فقیر تر شدن جامعه می شوند. طبیعتا در چنین شرایطی ناهنجاری‌های اجتماعی در واقع رشد فزاینده ای خواهد داشت لذا باید تدابیر ویژه‌ای برای این موضوع اندیشیده شود.

حسین محمودی اصل گفت: مسئولین ما قبل از اینکه اقتصاد ما به این وضعیت بیفتد خیلی پیشتر ما باید اصلاحات اقتصادی را در دستور کار خود قرار می‌دادند که یکی از این اصلاحات، اصلاحات بودجه ای است.

وی در این باره افزود: بودجه شرکتهای دولتی وحود تکلیفی را در قیمتهای ۶۰ تا ۱۲۰ هزار تومان را در دستور کار خود قرار داده است.

استاد اقتصاد دراین باره خاطر نشان کرد: قطعا با شصت هزار تومان نمی‌توان از مردم حمایت کرده که از سفره نه از معیشت مردم، حتی گاه همین اتفاقات بحث سهمیه بندی و بحث های دیگر به بازار فشار می آورد. این روش حمایتی می‌تواند منجر به افزایش پایه پولی و تورم بیشتر بر جامعه شود. قطعا نباید به این موضوعات ساده بنگریم، بلکه باید بدانیم که اوضاع اقتصادی بسیار پیچیده است. اگر تصمیمات مناسبی برای کاهش نرخ تورم و مشکلات اقتصادی اتخاذ نشود وضعیت معیشتی مردم به شدت بدتر می‌شود لذا برای حمایت از مردم باید بهترین تصمیم آن هم تصمیمی غیر از کاهش تورم نیست راتخاذ کرد.

بالاست که در بخش‌های مهمی مثل مسکن و... نمی‌توان از مردم حمایت کرد. بنابراین مجلس حمایت کالایی را در قیمتهای ۶۰ تا ۱۲۰ هزار تومان را در دستور کار خود قرار داده است.

یادداشت

نقدینگی، تورم و نرخ بهره

این روزها برخی اقتصاددانان پول را درون‌زا، برخی برون‌زا، برخی در کنترل بانک مرکزی و برخی دیگر در کنترل دولت می‌دانند و هر کدام تلاش می کنند تا به‌گونه‌ای شرایط این روزهای اقتصاد ایران را با این روش تبیین کنند.

در این روش تلاش می‌شود برای مشکلات در اقتصادی که شاهد تورم شتابان و افزایش مداوم قیمت ارز و کالاها و خدمات است، راه‌حلی پیدا شود. در این میان، ادبیات مورد استفاده، همان تئوری مقداری پول است. اما روش‌های مورد استفاده از سال‌های میانی دهه ۱۹۸۰ تغییرات معناداری کرد. در واقع شاید تئوان بانک مرکزی مهمی را مثال زد که مستقیما روی کنترل مقدار پول (یا درصد رشد آن) تمرکز داشته باشد؛ چون پی بردند که تابع تقاضای پول باثبات نیست و اگر بانک مرکزی هدف خود را کنترل چیزی بگذارد که نتواند آن را کاملا کنترل کند، پس تمام اعتبار خود را از دست می‌دهد. این اتفاقی است که تا قبل از دهه ۱۹۸۰ در بسیاری از کشورهای دنیا افتاده بود. بانک مرکزی عملا توان کنترل حجم پول را برای کنترل تورم از دست داده بود. این بانک‌ها و عملا همه دنیا، به‌تدریج به‌جای کنترل مقدار پول در اقتصاد، به کنترل نرخ پول (نرخ بهره یا سود) روی آوردند که کاملا متغیری بود (و هست) که در کنترل بانک مرکزی است. با کنترل این متغیر، به تدریج تورم مهار شد و امروزه دیگر تورم مشکل اصلی بسیاری از کشورها نیست.

در کشور ما، اما این اسب سرکش همچنان می‌تازد و مشکل تورم نه‌تنها حل نشده است، بلکه هر روز بر پیچیدگی‌های آن افزوده می‌شود. نگارنده به خوبی شوک عرضه وارده به اقتصاد کشور از ناحیه تحریم‌ها را می‌داند و آگاهی کاملی نیز از وضعیت بودجه دارد، ولی مشکل اصلی را در عدم تغییر سیاست‌گذاری پولی در سال‌های گذشته می‌داند؛ سیاست‌گذاری‌ای که تا همین پارسال بر کنترل حجم پول و البته میخکوبی نرخ ارز سوار بود. این سیاست راه به‌جایی نبرد و نخواهد برد. بانک مرکزی اما به اختیار یا اجبار دست به تغییر این سیاست‌گذاری زده و از ابتدای امسال به‌دنبال کنترل نرخ بهره با استفاده از ابزارهای عملیات بازار باز و کریدور بهره است. ولی راه دراز در پیش است تا بتواند به‌طور کامل به این سیاست تغییر مسیر دهد. به هر تقدیر، برای روشن شدن وضعیت پایه پولی کشور (که زیربنای نقدینگی است)، کافی است به ترازنامه بانک مرکزی (که در واقع همان پایه پولی است) نگاهی دقیق بیندازیم و ببینیم واقعا چه عواملی باعث رشد ترازنامه (پایه پول) می‌شوند؟ ترازنامه بانک مرکزی موجود عجیبی است؛ در واقع آینه تمام قد عملکرد عوامل اصلی اقتصاد کشور است. اقتصاد از سه بخش دولتی (دولت و بخش عمومی)، غیردولتی (مردم و شرکت‌ها) و خارجی (ماحصل صادرات و واردات) تشکیل شده است. خالص حساب این سه بخش، بنیاد ترازنامه بانک مرکزی است. به‌صورت ساده و با حذف جزئیات تکنیکی، ماحصل دخل و خرج یکساله دولت در خالص حساب دولت نزد بانک مرکزی به شکل خالص بدهی دولت ثبت می‌شود. خالص عملکرد بخش غیردولتی به‌صورت خالص بدهی بانک‌ها نزد بانک مرکزی و در نهایت، ماحصل حساب خالص دارایی خارجی، در ترازنامه ثبت می‌شود. در کنار این اقلام، حساب سایر اقلام، خالص عایدات بانک مرکزی و عواید حاصل از بار ارزش‌گذاری (تسعیر) دارایی‌ها را در خود نگهداری می‌کند. نمودار بالا میزان رشد نسبی یا اثرگذاری هر کدام از این متغیرها بر نرخ رشد ترازنامه (پایه پولی) را در کشور از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۶ (آخرین داده در سایت بانک مرکزی) نشان می‌دهد. تا اوایل دهه ۸۰، رشد خالص بدهی دولت عامل اصلی رشد پایه پولی بود؛ به تعبیر ساده، این همان کسری بودجه سالانه دولت است. از دهه ۸۰ و با شکل‌گیری بانک‌های خصوصی و موسسات اعتباری و مانند آن، تغییر ذخایر خارجی و افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی عامل اصلی رشد ترازنامه (پایه پولی) بودهاند. همه می‌دانیم که از برنامه سوم توسعه به بعد، دولت عملا نمی‌توانست مستقیم از بانک مرکزی قرض کند و بدهی خود را افزایش دهد، بنابراین از آن هنگام دولت عملا کسری بودجه خود را با تحمیل بر شبکه بانکی برآورده و این دلیل اصلی افزایش بدهی بانک‌ها برای سال‌های اول بوده، ولی با تکول دولت در بازپرداخت وامها، بانک‌ها مجبور به استقراض از بانک مرکزی شده و این را در سال‌های بعد به‌راحتی در همین شکل می‌بینیم. اما داستان ذخایر خارجی بانک مرکزی هم جالب است. بانک مرکزی چون به‌واسطه قانون موجود، باید ارز حاصل از صادرات نفت دولت را خریداری کند، همواره در این سال‌ها بر ذخایر خود افزوده و با آغاز تحریم‌ها چون عملا نمی‌توانسته این ارزها را در بازار بفروشد (و ترازنامه را کوچک کند)، به بزرگ شدن ترازنامه خود کمک کرده است. حال خواننده باهوش باید خود دریافته باشد که چه مقدار از رشد ترازنامه بانک مرکزی برون‌زا و چه میزانی درون‌زاست. بدیهی است تمام دنیا پی بردهاند که این ترازنامه را نمی‌توان با گذاشتن هدف روی متغیرهای آن کنترل کرد، پس از کنترل آن دل کنده و به سراغ کنترل نرخ بهره رفته‌اند. به نظر می‌رسد سیاست‌گذاری اقتصادی در ایران نیز به همین درک رسیده است؛ ولی بسیار با تاخیر [شاید حدود ۴۰ سال] و بدیهی است تاوان تاخیر را می‌دهیم. باشد که این بحث‌ها بتواند سیاست‌گذار اقتصادی، به‌ویژه دولت را هوشیار کند که ریشه بی‌ثباتی ترازنامه بانک مرکزی در بی‌انضباطی بودجه دولت است. تا زمانی که بودجه سامان نگیرد، گرفتاری اقتصاد ایران درمان نخواهد شد.

علیرضا خسروشاهی
Alborz.payam@gmail.com